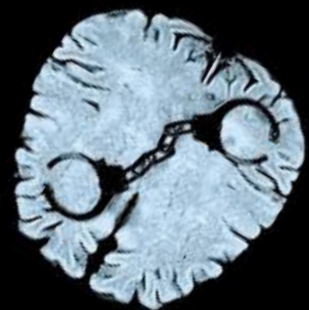

Nov-Dec 2014 / Jaargang 9, nr. 1

Ad Informatie

Magazine van studievereniging Ad Informandum voor Strafrecht en Criminologie

**De moord op de
gezonde roker**

**Rommelt het echt in
de rechtsstaat?**

**Geboren
Crimineel?**

Colofon

Ad Informatie is het magazine van de strafrecht- en criminologie vereniging Ad Informandum. De studievereniging is verbonden is aan het Willem Pompe Instituut voor Strafwetenschappen van de Universiteit Utrecht. Het magazine verschijnt drie maal per jaar.

XXVIIIe bestuur der Ad Informandum

Praeses:

Maarten Ooms

ab Actis:

Stacey Schotborgh

Fiscus:

Harm van Schaijk

Commissaris Intern:

Luca Wijma

Commissaris Extern:

Patrick Vermeulen

Commissaris Sociale Activiteiten:

Ine van Giessen

Contactgegevens

Willem Pompe Instituut
t.a.v. Ad Informandum
Boothstraat 6
3512 BW Utrecht

Bestuurskamer: 030-2538291

Praeses: 06-25060025

www.adinformandum.nl
info@adinformandum.nl

Redactie

Stacey Schotborgh (hoofdredactie en layout)
Julia Grubben
Nicole Ionescu
Klaas Nijenhuis

Met dank aan:

Ferry de Jong
Michael Berndsens
Simone van der Zee
Paul Waarts
Amalia Lindveld

Aanvragen lidmaatschap

Ben je geïnteresseerd in het strafrecht en/of de criminologie en lijkt het je leuk om lid te worden van Ad Informandum? Registreer je dan via onze website: www.adinformandum.nl.

Het lidmaatschap bedraagt € 20,- per jaar. Lidmaatschap biedt toegang tot onze excursies, pleittrainingen, symposia, ledenborrels, kroegcolleges en de buitenlandreizen.

Inschrijvingsregeling activiteiten

Als lid van onze vereniging word je middels de nieuwsbrief, website en facebookpagina op de hoogte gehouden van de georganiseerde activiteiten. Aanmelden voor de activiteiten kan door je in te schrijven op onze website. Na je inschrijving ontvang je z.s.m. een bevestiging.

Opzeggen lidmaatschap

Het lidmaatschap kun je uitsluitend aan het einde van het studiejaar opzeggen, één maand voor het begin van het nieuwe studiejaar (1 augustus). Dit dient schriftelijk te geschieden en deze brief dient ten minste de volgende gegevens te bevatten: naam, huidige adresgegevens en handtekening. Vanaf het daaropvolgende studiejaar ben je dan geen lid meer.

Copyright

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaardt de redactie geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Van de redactie

Beste lezer,

Voor je ligt de eerste editie van de Ad Informatie. Het is onze doelstelling om je in de wereld van het strafrecht en de criminologie mee te nemen.

In de afgelopen maanden zijn er vraagtekens geplaatst bij een van de meest spraakmakende zaken van de afgelopen jaren; de moord op Theo van Gogh. In deze editie wordt deze zaak belicht en worden de theorieën over de wetenschap van de AIVD besproken. Daarnaast duiken we in de wereld van de neurobiologie en wordt het mogelijk biologisch bepaald zijn van het vertonen van crimineel gedrag belicht. Verder kun je een uitgebreid artikel lezen over de rechtsstaat anno 2014.

Mijn redactie en ik hopen van harte dat je deze Ad Informatie met plezier en interesse zult lezen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Ad Informatiecommissie,

Stacey Schotborgh
h.t. hoofdredacteur Ad Informatie en ab Actis

Inhoudsopgave

- Rechtbankverslag: Belediging of gekwetste eigenwaarde?	8
- Artikel: Geboren crimineel?	11
- Excursieverslag: Een wandeling langs Amsterdamse arresten	14
- Geruchtmakende zaak & Filmrecensie: De moord op de gezonde roker	16
- Interview met Ferry de Jong "Ik zou bijna zeggen: hād de politiek maar invloed op het strafrecht"	20
- Artikel: Rommelt het in de rechtsstaat?	24
- Tips voor de student: Hoe deel ik mijn studie in?	28

Van de Praeses

Beste lezer,

Zowel op internationaal als op nationaal niveau was het strafrecht uiteraard niet weg te denken in de dagelijkse praktijk. De nieuwe kroongetuige van het OM in de zaak tegen Willem Holleeder wordt beticht van meeneed; Nederlandse motormuizen van No Surrender vechten zij aan zij met de Koerden tegen ISIS; en er was een cartoon die niet in de smaak viel bij de flamboyante strafpleiter Theo Hiddema. Op microniveau heeft Ad Informandum echter ook niet stilgezeten, aangezien met de nieuwe lichter studentent de magische grens van 500 leden beslecht is!

Daarnaast zijn de eerste activiteiten inmiddels al georganiseerd. Bij de pleittraining bij Ausma De Jong en bij de justitiële jeugdinrichting bleek al hoe gretig jullie als leden zijn dit jaar. De activiteiten waren binnen een mum van tijd bomvol. Zorg dus als je ergens aan wilt deelnemen dat je niet achter het net vist door je z.s.m. in te schrijven op de site!

Achter de schermen zijn we met vele originele plannen bezig en ik raad iedereen dan ook aan de komende tijd goed de agenda in de gaten te houden. Ondanks de feestdagen die binnenkort voor de deur staan willen we 2014 knallend afsluiten met het eerste kroegcollege; een interessante samenwerking met andere studieverenigingen; en kan ik melden dat de buitenlandreiscommissie medio januari een onalledaagse minibuitenlandreis voor jullie in petto heeft.

Wat ook een eervolle vermelding verdient is dat het Willem Pompe Instituut dit jaar haar 80 jarig lustrum viert en door het jaar heen activiteiten organiseert waar studenten soms ook van harte welkom zijn. Een uitstekende kans om je helden beter te leren kennen en je nog meer te verdiepen in het strafrecht.

Over helden gesproken: Al voor mr. Corstens besloot terug te treden als president van de Hoge Raad nam ook Ad Informandum afscheid van een coryfee. Na sinds jaar en dag meer dan eens de rots in de branding van menig bestuur van Ad Informandum te zijn geweest heeft prof. Mr. Constantijn Kelk het beschermheerschap overgedragen aan prof. Ferry de Jong, die zijn illustere voorganger ongetwijfeld met veel enthousiasme en toewijding zal gaan opvolgen.

Schroom niet om mij en de andere bestuursleden aan te spreken; en kom vooral naar de ledenborrels iedere laatste woensdag van de maand om 21:00. Hier zijn wij uiteraard ook bij en we hopen daar persoonlijk met je te kunnen proosten op een prachtig jaar. Juist ook de eerstejaars zijn meer dan welkom bij alles wat we organiseren! Je leert heel makkelijk mensen kennen en je ontwikkelt snel liefde voor; kennis van; en vaardigheden in het strafrecht. Dus trek die stoute schoenen aan en dan hoop ik zo veel mogelijk van jullie snel te ontmoeten!

Maarten Ooms

h.t. Praeses
Ad Informandum

Van de Praeses

Kennismaking Bestuur

Het XXIXe bestuur van Ad Informandum

Bovenste rij: v.l.n.r. Ine van Giessen, Stacey Schotborgh, Luca Wijma
Onderste rij: v.l.n.r. Patrick Vermeulen, Maarten Ooms, Harm van Schaijk

Met inmiddels meer dan 500 leden en 6 commissies is Ad Informandum uitgegroeid tot een geprofessionaliseerde studievereniging. Het is dan ook zeker een uitdaging om deze vereniging nog groter te maken en de leden te voorzien van nog meer bijzondere activiteiten. Wij zijn er echter van overtuigd dat de bestuursleden dit waar zullen maken. Aan ons de eer om het XXIXe bestuur van Ad Informandum aan de lezers voor te stellen.

Door Nicole Ionescu, Julia Grubben en Klaas Nijenhuis

Praeses Maarten Ooms

Maarten Ooms, een vierdejaars rechtenstudent met een voorliefde voor strafrecht en meer specifiek financieel strafrecht, vervult dit jaar de rol van de praeses. Hij wil het liefst advocaat worden, maar voor het zover is heeft hij nog heel wat op de planning staan: een dubbele master, zowel Strafrecht als Recht en Onderneming, stage lopen en wellicht een periode in het buitenland verblijven. Naast zijn studie en

zijn bezigheden bij Ad Informandum speelt Maarten gitaar, doorkruist hij het hele land door als chauffeur bij Easyway, kijkt hij graag series (Breaking Bad is momenteel favoriet) en speelt hij als het kan een potje golf. Verder hebben wij iets vernomen over een gezonken roeiboot en een reddingsactie door de scouting, maar misschien kun je hem daar het beste zelf naar vragen tijdens een ledenborrel. Maarten wil als praeses namelijk graag uitstralen dat Ad Informandum een toegankelijke vereniging is. Verder streeft hij ernaar de actieve ledenkring te vergroten en meer criminologiestudenten te bereiken. Ook kunnen jullie dit jaar originele en interessante activiteiten verwachten. Het liefst zou hij er een neerzetten die nog heel lang herinnerd zal worden.

ab Actis Stacey Schotborgh

De op Curaçao opgegroeide Stacey besloot twee jaar geleden terug te keren naar de Domstad, de stad waar ze geboren werd en waar haar beide ouders ooit studeerden. "Mijn hart ligt bij het strafrecht en de criminologie. Ik vind de mens, zijn welzijn en rechten erg belangrijk en ik kijk daarbij

Kennismaking XXIXe Bestuur

graag verder dan enkel het strafbare feit." Die betrokkenheid komt ook tot uiting in haar werk als vrijwilliger bij Stichting Surant waar ze (ex-)gedetineerde begeleidt met hun re-integratie in de samenleving. "Je vervult een andere rol in de strafketen en je leert ontzettend veel van het werk." Als ab Actis zal Stacey dit jaar verantwoordelijk zijn voor het beheren van het ledenbestand, de correspondentie met de buitenwereld en het verenigingsblad. Haar doel is het nog beter en actiever op de hoogte houden en betrekken van de leden bij wat er binnen de vereniging allemaal gebeurt. Daarnaast wil ze bij het verenigingsblad een juiste balans tussen criminologische en juridische onderwerpen creëren en het niveau van het blad ook dit jaar weer omhoog tillen. Een veel gestelde vraag is waar ze in de toekomst zou willen wonen, hier in Nederland of terug naar Curaçao? "Ik vind het vooral belangrijk en leuk om mij te ontwikkelen en sluit daarbij qua locatie niks uit. Mijn hart ligt uiteindelijk op Curaçao en hoewel ik er niet geboren ben zou ik toch de Papiamentse uitspraak, 'E lugá unda mi lombrishi ta dera' willen doen. Dat betekent letterlijk vertaald: de plek waar mijn navelstreng begraven ligt. Het gaat niet geweldig met het eiland, daar zou ik graag verandering in willen brengen."

Fiscus Harm van Schaijk

Harm studeert aan het ULC en heeft daarvoor een bachelor Forensische Wetenschappen afgerond. Hij heeft stages gelopen bij het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en de politie Noord-Brabant, waar hij heeft kunnen ervaren hoe het is om onder het OM te werken. Toch zou hij na zijn studie het liefst aan de slag gaan als strafrechtadvocaat. Naast zijn studie is Harm vrijwilliger bij de Rechtswinkel Utrecht, uiteraard op de sectie Overheid & Strafrecht. De mogelijkheid om zijn opgedane kennis aan de praktijk te koppelen en de voldoening na het helpen van een cliënt, maakt dat hij altijd met plezier naar de Rechtswinkel gaat. Vorig jaar was Harm lid van de symposiumcommissie en heeft hij o.a. het succesvolle symposium "Big Brother in de advocatuur?"

helpen organiseren. Dit jaar is hij de fiscus van de vereniging en staat daarmee aan het hoofd van de promotie- en sponsorcommissie. Zijn doel is, uiteraard, het koppelen van sponsors aan de vereniging. Met geld kunnen mooie momenten gespaard worden, zoals Harm het zo mooi verwoord. Dat is waar het bij Ad Informandum om gaat: mooie activiteiten neerzetten waardoor leden het maximale uit hun lidmaatschap kunnen halen. In zijn vrije tijd is Harm in een pittoresk café te vinden, of thuis bij de haard met een goed boek. Daarnaast speelt hij, net als de praeses, graag een potje golf. Naar eigen zeggen is Harm echter zijn clubs nog uit het vet aan het halen terwijl de praeses zich al in het clubhuis bevindt...

Commissaris Extern Patrick Vermeulen

Naast een studie Rechtsgeleerdheid studeert Patrick Engelse Taal en Cultuur, een studie die zowel bij zijn liefde voor Engelse literatuur als internationale ambities van pas komt. "Mijn uiteindelijke doel ligt binnen het strafrecht, het liefst op internationaal gebied." Als juridisch dienstverlener staat Patrick naast zijn studies slachtoffers van geweldsdelicten bij namens Slachtofferhulp Nederland en werkt hij één dag in de week in een steakhouse als kok en afwasser. Nieuw is hij zeker niet bij Ad Informandum. Als redactielid van Ad Informatie schreef hij vorig jaar artikelen en bewerkstelligde hij samen met de andere commissieleden een flinke vernieuwing van het blad. Hoewel hij er naar eigen zeggen tijdens zijn tijd als commissielid nooit mee bezig was lijkt een bestuursjaar achteraf bezien toch wel een logische stap. "Ik leerde het bestuur langzaam kennen en zag waar ze allemaal mee bezig waren. Dat maakte mij erg enthousiast. Het deelnemen aan een commissie was een prachtige manier om verschillende soorten vaardigheden en ervaringen op te doen die mij nu als bestuurslid enorm van pas komen." Als Commissaris Extern zal Patrick Vermeulen dit jaar verantwoordelijk zijn voor het organiseren van symposia, het alumnibeleid en de beroepskeuzeavond. "De opdracht die ik voor mijzelf heb

Kennismaking XXIXe Bestuur

gesteld is om de samenwerking met andere verenigingen te versterken, zowel hier binnen Utrecht als in andere steden. Ik geloof dat er veel mogelijkheden schuilen in zulke samenwerkingsverbanden. Daarnaast is het ons doel als bestuur dit jaar de praktijk van het strafrecht nog dichter bij de studenten te brengen.”

Commissaris Intern Luca Wijma

Luca komt uit Weert en heeft haar middelbare schooltijd doorgebracht op de OSG Meergronden te Almere Haven. Nu woont zij samen met haar vriend in Utrecht. In haar vrije tijd houdt zij zich graag bezig met lezen, films kijken, fröbelen of gezellig met vriendinnen kletsen onder het genot van een hapje en een drankje. Daarnaast neemt zij af en toe de tijd om lekker sportief bezig te zijn en gaat dan fitnessen of paardrijden. Naast haar functie bij Ad Informandum is Luca als vrijwilliger werkzaam bij de rechtswinkel en is zij Enquêteur en Supervisor bij Mobiel Centre Marktonderzoek. Na het afronden van haar studie wil zij graag advocaat worden. Haar ambitie is dan ook om een goede advocaat te worden. Voordat zij hieraan begint wil ze eerst aandacht besteden aan haar persoonlijke ontwikkeling: “Ik wil graag persoonlijk groeien door mijn vrijwilligerswerk bij de rechtswinkel en het bestuursjaar bij Ad Informandum. Als Commissaris Intern is Luca verantwoordelijk voor de excursies en pleittrainingen/-competitie. Zij heeft dan ook voor ogen om mooie activiteiten en leerzame pleittrainingen neer te zetten. Zij hoopt van harte de nationale strafpleitcompetitie weer tot een groot succes te maken.

Commissaris Sociale Activiteiten Ine van Giessen

Ine is in Den Bosch geboren en in Vught opgegroeid, waar zij haar VWO diploma op het Maurickcollege heeft behaald, een school die volgens de Daltonmethode werkt. Jarenlang heeft zij gedanst. Ondanks dat zij dit niet meer doet staat ze maar al te graag met een drankje in haar hand in de stad te dansen. Naast het drinken van wijntjes met vriendinnen houdt Ine heel erg van koken en ze geeft toe ook verslaafd te zijn aan het kijken van series. Af en toe klussen, daar is zij ook zeker niet vies van. “Ik ben een beetje een Bob de Bouwer, dus een keer in de zoveel tijd haal ik het in mijn hoofd om iets te veranderen in de woonkamer of ergens anders in huis en dan ben ik daar een tijdje mee bezig.” Verder is carnaval een van haar grootste hobby's: “Daar leef ik echt het hele jaar naar toe!”

Het liefst ziet Ine zichzelf uiteindelijk als prosecutor in een international war tribunal. Zij wil zich graag bezig houden met de schending van mensenrechten in oorlogstijd en die mensen beschermen, maar vooral wil zij zich focussen op de schuldigen. Keihard oorlogsmisdadigers aanpakken is haar droombaan. Twee jaar geleden is Ine lid geworden van Ad Informandum en dit jaar dus echt actief als Commissaris Sociale Activiteiten. Zij vindt het erg belangrijk om meer leden aan te trekken en de harde kern van mensen die altijd komen, naar de borrels en andere activiteiten, groter te maken. Haar doel is verder om meer sociale activiteiten te organiseren voor criminologie studenten.

Rechtbankverslag

Belediging of gekwetste eigenwaarde?

Op de website van de rechtbank Midden-Nederland is iedere week een zittingsrooster te vinden met hierin een korte beschrijving van de geplande zaken; handig om te raadplegen als je naar iets speciaals op zoek bent (lees: een spraakmakende zaak voor een rechtbank verslag). Deze keer gaat het om een persoon die wordt verdacht van openlijke geweldpleging, gezamenlijk of alleen, tegen drie bijzondere opsporingsambtenaren en tevens van bedreiging en belediging van deze ambtenaren. Dit leek mij, helaas, voor zowel de samenleving als mijn verslag, een niet heel unieke zaak. Inmiddels weet ik dat ook zaken die op het eerste oog niet heel uitzonderlijk lijken, een verrassende wending kunnen hebben. Zo ook deze, blijkt achteraf.

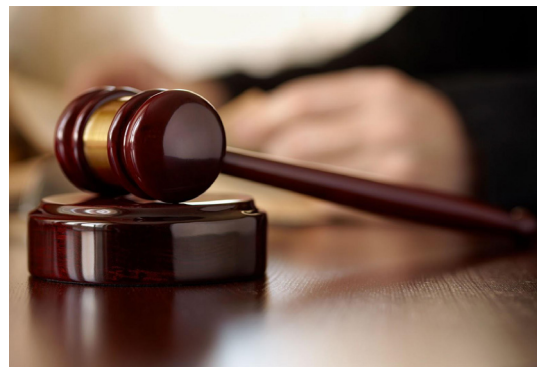
Door Julia Grubben

Na heel wat aangehouden, verplaatste en volgeboekte zaken, mag ik donderdag 16 oktober eindelijk plaatsnemen in de rechtszaal van de politierechter. Terwijl ik wacht tot de bode de aanvang van de zaak aankondigt, kijk ik wat rond in de wachtruimte. De raadsman en zijn cliënt zitten al te wachten. De raadsman, een man van middelbare leeftijd met een warrige bos grijze krullen, reeds in toga, leest een krant. Zijn cliënt, een jongen van begin twintig met een vrolijk gekleurde trui, friemelt aan een papiertje in zijn hand. Ze wisselen geen woord. We worden naar binnen geroepen.

Ik zit niet alleen op de tribune; een rij voor mij zitten twee van de drie slachtoffers en een spreekpersoon voor de derde, die op vakantie is. Een van de agenten is volledig in uniform naar de zaak gekomen en heeft

een soort pieper aan zijn broek hangen die constant trilsignalen afgeeft. Hij slaat hier, als enige in de zaal, totaal geen acht op. De rechter heet de aanwezigen welkom, wijst de verdachte op zijn zwijgrecht en geeft daarna het woord aan de officier van justitie. Deze vertelt dat de verdachte openlijk en in vereniging geweld heeft gebruikt tegen drie politieagenten door hen te schoppen en te slaan. Daarnaast, stelt ze, heeft de verdachte de agenten bedreigd door te zeggen: "Ik vind jullie op de bodem en ik pak jullie nog" en beledigd met "kankerlijer".

De rechter spreekt de verdachte opnieuw aan en zegt dat er door de drie agenten aangifte tegen hem is gedaan. De agenten hebben verklaard dat ze het vermoeden hadden dat het slachtoffer alcohol aan het drinken was. Een van de agenten wilde hem om zijn ID vragen, waarop de verdachte is weggerend. Daarna, verklaarden de agenten, zijn ze achter hem aangerend en hebben ze hem aangehouden. Hierbij zou de verdachte wild om zich heen geschopt en geslagen hebben. Zijn vrienden zouden hem toen te hulp zijn geschoten door de agent, die de verdachte vast had, in zijn rug te stompen. Agenten zouden de verdachte tegen de muur hebben gedrukt en de verdachte zou vervolgens de agent een stomp in zijn gezicht gegeven

Rechtbankverslag

hebben en een andere agent meermalen tegen de schenen hebben geschopt. Een van de agenten zou zelfs in de hectiek zijn schoen zijn verloren.

Getuigen hebben overeenkomende verklaringen afgelegd. Zij hebben gezien dat de verdachte weg probeerde te komen en toen tegengehouden werd door de agenten. Hij zou zich daartegen verzet hebben waarop hij tegen de muur gedrukt werd. Ook hebben getuigen verklaard dat enkele vrienden van de verdachte geweld hebben gebruikt tegen de agenten op het moment dat deze de verdachte vastpakten.

"Klopt dit?" vraagt de rechter aan de verdachte. "Nee", antwoordt deze, "Ik zat daar gewoon met vrienden. Zij gristen het glas uit mijn handen en vroegen om mijn ID. Die had ik gewoon bij me. Toen wilde ik een geintje uithalen en ben ik weggerend." De rechter kijkt de verdachte vragend aan: "Een geintje? Zo is het niet echt overgekomen."

De verdachte antwoordt dat het niet anders dan een geintje kon zijn: "Wegrennen had niet gekund, ik heb helemaal geen conditie." Daarna vertelt hij dat hij tegen de muur werd gedrukt zodra hij door de agenten tegen werd gehouden. De beledigingen en bedreigingen ontkent hij stellig. "Je had gedronken", zegt de rechter. De verdachte knikt. "Kun je het je nog wel herinneren?" De verdachte knikt weer en vertelt wederom dat het ging om een geintje: "Het was

gewoon een binnenpretje." De rechter knikt bedachtzaam en vraagt de verdachte hoe hij op dit akkefietje terugkijkt. "Het was niet nodig geweest", antwoordt hij, "ik had mijn ID gewoon bij me."

De officier van justitie krijgt opnieuw het woord en stelt dat zij zowel het gezamenlijk openlijk geweld plegen tegen de drie agenten als het beledigen en bedreigen van diezelfde agenten wettelijk en overtuigend bewezen acht op grond van de slachtoffer- en getuigen-

verklaringen. "Voor u was het misschien een geintje", zegt ze, "maar in mijn

ogen was het disproportioneel. Bovendien heeft u geen spijt betuigd en dat reken ik u aan." De eis: een werkstraf van 240 uur met drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf.

Het woord is aan de raadsman, die tot nog toe rustig heeft zitten luisteren. Ik ben blij verrast door zijn betoog, want hoewel ik eerst de indruk had dat hij redelijk ongeïnteresseerd was, trekt hij nu van alles uit de kast om zijn cliënt vrij te spreken en wel op alle punten. "Dat de agenten mijn cliënt wilden controleren toen ze vermoedden dat hij alcohol dronk op een plaats waar dat niet mag: dat kan, die bevoegdheid hebben ze. Zij moeten zich daarbij echter ook aan de wet houden", begint hij zijn betoog. Zo hadden de agenten het glas van zijn cliënt niet weg mogen grissen, stelt hij. "Dit onprofessionele gedrag heeft het zo

Rechtbankverslag

genoemde geintje van mijn cliënt uitgelokt. Bovendien blijkt uit geen enkele verklaring dat mijn cliënt contact heeft gehad met zijn vrienden die hem te hulp schoten. Hij had niet weg moeten rennen, maar het optreden van de politie verdient ook geen schoonheidsprijs." In ieder geval is er geen sprake van openlijke geweldpleging en al helemaal niet in vereniging, aldus de raadsman.

Daarna gaat hij over op de belediging ("kankerlijer"): ook hiervan dient zijn cliënt vrijgesproken te worden. "Ten aanzien van de belediging wil ik graag verwijzen naar een stuk van de heer Buruma, die u allen vast kent als onderzoeker of lid van de Hoge Raad. Hij stelt in zijn stuk 'Recht op een goede reputatie' dat louter gekwetste eigenwaarde geen bescherming verdient en dat er pas strafrechtelijk opgetreden moet worden als het gaat om uitlatingen waardoor de reputatie van de agent dusdanig geschaad wordt dat zijn vrijheid van handelen erdoor wordt verminderd." De raadsman stelt dat dit in het onderhavige geval totaal niet aan de orde was. Bovendien, vindt hij, moeten agenten meer kunnen incasseren. "Uitlatingen moeten op de juiste waarde worden geschat. Mijn cliënt heeft deze uitlatingen vanuit een bepaalde emotie gedaan: hij werd vastgepakt en tegen de muur gedrukt."

Tot slot komt de bedreiging met "Ik vind jullie op de bodem. Ik pak jullie nog." in zijn betoog aan de orde. Hij pleit wederom voor vrijspraak. Ter ondersteuning van zijn betoog gebruikt hij een uitspraak van het gerechtshof in Leeuwarden in een zaak over bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht. De raadsman gaat vakkundig voorbij aan de vraag of deze uitspraak wel van toepassing is op de zaak van zijn cliënt en stelt: "Het gaat volgens het Hof pas om bedreiging als de uiting van dien aard is en de omstandigheden zo zijn dat bij de bedreigde de redelijke vrees ontstaat dat hij het leven zou kunnen verliezen of zwaar

lichamelijk letsel op zou kunnen lopen."

Al met al voert de raadsman een vurig betoog in een zaak waar je dat niet zo snel verwacht. Ik niet, althans. Opvallend vond ik ook dat de verdachte de gedragingen die hem tenlaste werden gelegd ontkent terwijl de raadsman zijn betoog voert met de aanname dat zijn cliënt die gedragingen wél begaan heeft; zijn betoog ziet er op dat de gepleegde handelingen geen tenlaste gelegd strafbaar feit opleveren. Enige strijdigheid dus tussen het verhaal van de raadsman en zijn cliënt, die overigens tijdens de rechtszaak niet besproken is.

De rechter lijkt niet lang na te hoeven denken; haar oordeel staat vast. "U zegt dat het een geintje was. Uw gedrag is zeker niet zo overgekomen en het is bovendien een vreemd moment om een geintje uit te halen. Ik acht de handelingen die in de verklaringen omschreven worden wettig en overtuigend bewezen. Ik merkt dit niet aan als openlijke geweldpleging in vereniging, maar als verzet bij aanhouding. Ik ga niet mee in het pleidooi van de advocaat. Zijn voorbeelden zijn te casuïstisch. In mijn ogen heeft u wel degelijk een bedreiging en een belediging geuit en dat naar drie politieagenten." De uiteindelijke straf: een werkstraf van 80 uur en een voorwaardelijke gevangenisstraf van 2 weken.

Hoewel de rechter niet heel diep ingaat op het pleidooi van de advocaat, is het duidelijk dat voor haar niet geldt dat gekwetste eigenwaarde geen bescherming verdient. Ook dit kan belediging zijn. De rechter sluit af door te zeggen dat het erg vervelend is om tijdens je werk met dergelijke uitingen geconfronteerd te worden, dat de politie er is om de orde op straat te handhaven en dat wij daar ontzag voor moeten hebben.

De raadsman en zijn cliënt lopen naar buiten, nu wel vrolijk kletsend. "Bedankt man", zegt de zojuist veroordeelde jongen. Hij geeft zijn raadsman een hand en vervolgt zijn dag.

Artikel

Geboren crimineel?

Het eeuwige nature- en -nurture debat; we hebben er allemaal wel eens van gehoord. In de wetenschap wordt al jaren gedebatteerd over de grondslag van het gedrag van de mens. Aanhangers van de nature theorie beweren dat de eigenschappen van een individu bepaald worden door genetisch materiaal. De omgeving is volgens aanhangers van de nurture theorie daarentegen, de grondslag van het gedrag van de mens. Lange tijd hielden criminologen deze nurture theorie aan. Slechts omgevingsfactoren als de sociaaleconomische situatie, de woonplaats, opvoeding en sociale contacten zouden bepalend zijn voor het ontwikkelen van crimineel gedrag. Maar is dit wel uitsluitend het geval?

Door Stacey Schotborgh

Steeds vaker gesuggereerd dat de drang tot het plegen van crimineel gedrag tevens biologisch en/of genetisch van aard is. Al in de negentiende eeuw spreekt de Italiaanse criminoloog Lombroso van een geboren crimineel. Doorgetrokken wenkbrauwen, een asymmetrisch gezicht en tatoeages zouden kenmerkend zijn. Lombroso's theorie wordt snel ontkracht, maar waar Lombroso ooit begon met 'de geboren crimineel', daar gingen wetenschappers als Buikhuisen en Raine enkele stappen verder. Afwijkende hersenen die agressiviteit en impulsiviteit veroorzaken, dat zijn volgens de wetenschappers de grote boosdoeners. Kunnen we toch van een geboren crimineel spreken?

In de jaren zeventig wordt in Nederland de oorzaak van crimineel gedrag een hot topic in de wetenschap en media. Emeritus hoogleraar criminologie, Wouter Buikhuisen, kondigt biosociaal onderzoek naar criminaliteit aan. De oorzaak van het deviante,

afwijkende, gedrag van criminelen zit volgens hem in de amygdala, een amandelvormig hersendeel. Deze aankondiging resulteert echter in verkettering en maakt dat Buikhuisen de wetenschap in 1988 verlaat. Volgens de media ontkent de criminoloog de rol die sociale en economische omstandigheden spelen bij het vertonen van crimineel gedrag. In de jaren daarna worden de ideeën van Buikhuisen nader onderzocht en steeds meer erkend. Het taboe op biologisch en genetisch onderzoek naar criminaliteit is enigszins verkleind. Dit maakt dan ook dat Buikhuisen in 2006 voor het laatst, aan een dit keer welwillend publiek, zijn bevindingen presenteert.

Het criminele brein

Volgens neurobioloog Dick Swaab zit 72% van de jeugdige delinquenten in de gevangenis voor een agressief delict. Agressie en het vertonen van antisociaal gedrag zouden dan ook de kans vergroten om in aanraking te komen met justitie. Met antisociaal gedrag doelt Buikhuisen op gedrag dat nadelig is voor een ander en de samenleving als geheel. Tal van delicten passen binnen deze beschrijving, denk bijvoorbeeld aan diefstal.

Er zijn inmiddels verschillende onderzoeken gedaan naar de oorzaak van de extreme variant van de antisociale persoonlijkheidsstoornis, de 'psychopathie'. Uit een rapport van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum, het WODC, volgt dat psychopaten vaak meedogenloos, impulsief en schaamteloos zijn. Zij hebben vaak een gebrek aan empathie en reageren over het algemeen niet of nauwelijks op externe prikkels die normaliter een reactie zouden moeten oproepen. Een psychopaat is hiermee nauwelijks vreesgevoelig. Hun gebrek aan lage angst maakt dat ze over het algemeen niet warm of koud worden van straf gegeven door mensen uit hun

Artikel

omgeving. Ook ervaren psychopaten in mindere mate een beloningsgevoel.

Om de beschreven emotionele onderactiviteit te compenseren kan de psychopaat extreme gedragingen vertonen, zoals crimineel gedrag, om zo toch een beloningsgevoel of genoegdoening te ervaren. In feite probeert de psychopaat op die manier een optimaal niveau van lichamelijk en geestelijk functioneren te bereiken. Volgens verschillende onderzoekers is deze onderactiviteit bij psychopaten onder andere te verklaren door een afwijkende werking van twee hersengebieden, zijnde de prefrontale cortex en de amygdala.

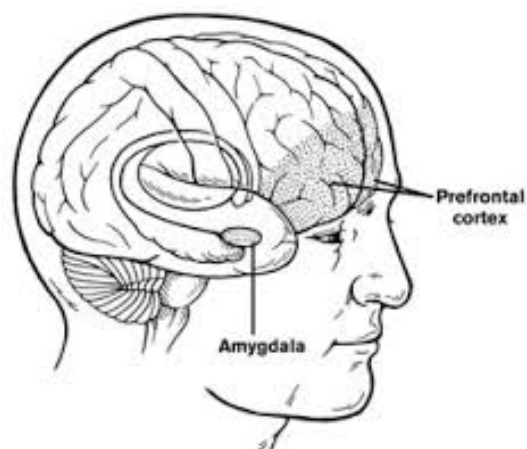
De prefrontale cortex ligt in de frontale hersenzone, vlak achter het voorhoofd. Deze hersenzone coördineert de beweging van het lichaam, de gedachten en het gedrag. Voornamelijk bij dat laatste speelt de prefrontale cortex een belangrijke rol. Het is namelijk de taak van deze cortex om het impulsieve gedrag in toom te houden en het morele gedrag te bevorderen. Om dit te kunnen realiseren reguleert het hersendeel de emoties die ontstaan in de amygdala.

De amandelvormige amygdala ligt in het verlengde van de nek, ongeveer in het midden van de hersenen. Dit hersendeel regelt emoties als angst en agressie, door deze te stimuleren en af te remmen. Daarbij heeft de amygdala invloed op de zweetklieractiviteit, bloeddruk en afgifte van stresshormonen. De amygdala wordt door zijn beschreven functies ook wel het strafcentrum genoemd. Uit het rapport van het WODC volgt dat kinderen met een slecht functionerende amygdala minder angst voor eventuele straf ervaren. Dit maakt dat deze kinderen de algemene normen en waarden minder snel aanleren. De gewetensvorming gaat hierdoor moeizamer.

De amygdala, met zijn angst en agressie, en de prefrontale cortex, met zijn afremmende functie, zijn essentieel bij de beheersing van

gedrag. Bij een prikkel uit de omgeving, denk bijvoorbeeld aan geschreeuw, komt de goed functionerende amygdala gelijk in actie. Het hersendeel zorgt voor een onbewuste en snelle schrikreactie die naar de prefrontale cortex wordt doorgestuurd. Aldaar, vlak achter het voorhoofd, wordt de schrikreactie geanalyseerd. Bij een te heftige schrikreactie stuurt de cortex een afremmend signaal naar de amygdala. Deze remt het agressieve gedrag vervolgens af. Op deze manier corrigeert de prefrontale cortex eigenlijk constant agressieve en angstige reacties uit de amygdala.

Het afwijkende, soms criminele, gedrag van psychopaten zoals wij dat kennen uit boeken, films en eventueel zelf hebben waargenomen, is volgens Raine te verklaren door een slechte werking van de beschreven interactie. De hersendelen zouden niet optimaal functioneren. Het volume van de prefrontale cortex of de amygdala is vaak afwijkend, of de verbinding tussen de hersendelen is verstoord. De verstoorde verbinding of de abnormale omvang van de hersendelen maakt dat er een afwijkend signaal ontstaat, deze niet juist doorgestuurd wordt of juist niet ten goede gecorrigeerd wordt. Deze disfunctie resulteert in afwijkend gedrag. Volgens Raine hebben mensen met een dergelijke disfunctie een drie keer zo grote kans om

Artikel

in de aankomende vier jaar criminaliteit te plegen. Vooral de kans op het plegen van geweldsdelicten voortvloeiend uit impulsieve agressie, is groter. Van een afwijkende werking van de amygdala kunnen namelijk extreme agressie en lage angst een gevolg zijn.

De disfunctie van de interactie tussen de amygdala en de prefrontale cortex vindt Raine terug bij mensen die criminaliteit gepleegd hebben. Zo ontdekt hij dat de amygdala van de Amerikaanse student Charles Whitman, die in 1966 zestien mensen vermoordde, niet werkt zoals eigenlijk zou moeten. Ook de amygdala van de vrouwelijke terroriste Ulrike Meinhoff functioneert niet naar behoren. Maar zijn deze criminelen aangeboren slecht, of aangeboren crimineel, met deze disfunctie in de hersenen? Nee, dat kun je niet stellen. De verstoorde interactie hoeft namelijk niet per se vanaf de geboorte aanwezig te zijn. Zo kunnen ook hersenletsel en een tumor de werking van de hersenen doen veranderen. In het voorbeeld van Whitman en Meinhoff duwt in beide gevallen bijvoorbeeld weefsel tegen de amygdala wat zorgt voor een abnormale werking.

Ook afwijkende hersenen bij de geboorte zijn niet doorslaggevend voor een criminele carrière. Voeding, sociaaleconomische situatie, levenservaringen en andere omgevingsfactoren kunnen de afwijkende hersenwerking van een individu uiteindelijk tot uiting doen komen. Nature en nurture zijn op deze manier als een Gordiaanse knoop onlosmakelijk met elkaar verbonden.

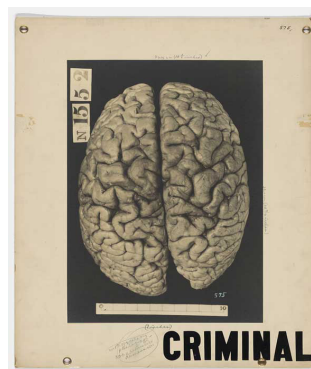
Conclusie

Samenvattend kan crimineel gedrag veroorzaakt worden door een afwijkende werking van verschillende hersendelen. Bij onderzochte psychopaten die crimineel gedrag vertonen hebben de amygdala en de prefrontale cortex vaak een andere grootte of gaat de samenwerking tussen deze hersendelen niet zoals zou moeten.

Agressie, wreedheid en een gebrek aan empathie kunnen het gevolg zijn.

Volgens Buikhuisen kunnen we met meer zekerheid zeggen dat er met het brein van bepaalde delinquenten wat aan de hand is. Generaliseren kunnen we echter niet. Alle criminelen zijn anders en de redenen voor het inslaan van het criminele pad verschillend. Omgevingsfactoren kunnen uitsluitend of in samenhang met biologische factoren, zoals een afwijkend brein, ten grondslag liggen aan crimineel gedrag. Om weer terug te komen op het debat wat ik in de inleiding aankaartte, zijn zowel nature als nurture van invloed. Of we van een door Lombroso geïntroduceerde 'geboren crimineel' kunnen spreken, dat is nog niet duidelijk. Er is onderzoek gedaan naar het eventueel genetisch bepaald zijn van crimineel gedrag en de afwijkende hersenen. Dergelijk onderzoek staat echter nog in de kinderschoenen.

Daarnaast is het ook van belang om de vraag te stellen of dergelijk onderzoek gewenst is. Prenatale onderzoeken en keuringen met hersenscan kunnen het gevolg zijn. Het zou zelfs zo ver kunnen gaan dat mensen met afwijkende hersenen, met of zonder een crimineel verleden, zich niet meer mogen voortplanten. Het zijn misschien extreme speculaties, maar gezien de geschiedenis, zeker belangrijke dingen om in het achterhoofd te houden.

Excursieverslag

Een wandeling langs Amsterdamse arresten

In samenwerking met M.P. Vrij, de Amsterdamse studievereniging voor strafrecht, organiseerde Ad Informandum op 3 oktober de Arrestentocht. Onder leiding van de heer Van den Herik, docent strafrecht aan de UvA, maakte we een wandeling langs locaties van ondertussen klassiek geworden uitspraken van het gerechtshof en de Hoge Raad. In tweeën-half uur van oost naar west en van noord naar zuid, van het Opticien-arrest tot aan Melk en water. Een tocht die de aanwezige zeker moet zijn bijgebleven.

Door Klaas Nijenhuis

Je moet er enigszins bekend zijn wil je niet voorbij lopen aan de Oudemanhuispoort. In de overdekte doorgang die al sinds 1601 de Oudezijds Achterburgwal met de Kloveniersburgwal verbindt, staan nog iedere dag de voor de poort zo typerende boeken-venters voor hun verkoopkasten. Halverwege de poort bevindt zich, afhankelijk van welke kant men komt, aan de linker- dan wel de rechterkant, een doorgang naar de idyllische binnenplaats waar het statige faculteitsgebouw Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam staat. Je krijgt er zin van om te studeren. Het monumentale pand diende, voordat de UvA zich hier vestigde, onder andere als ziekenhuis: een functie waar enkel de opmerkelijke indeling van lokalen op de bovenste verdieping nog een vage herinnering aan is. Een prachtige locatie waar we, op ook nog eens een van de mooiste nazomerdagen van het jaar, de eerste activiteit van het seizoen begonnen.

Waar anders te beginnen dan op De Wallen. De tegenwoordig toch redelijk nette rosse buurt werd in de afgelopen jaren met behulp van de wet BIBOB behoorlijk schoongeveegd.

Het aantal ramen ging flink naar beneden en tegenwoordig kennen we het gebied vooral als een van de grote toeristische trekpleisters van Amsterdam. Hoe anders dat vroeger was laten de twee arresten Hollende kleurling uit 1978 en Stormsteeg uit 1988 mooi zien. Hoewel de zaken inhoudelijk verschillen en met een tussenpoos van tien jaar plaatsvonden komt de heroïneproblematiek, en de daarmee gepaard gaande criminaliteit, die het gebied in die tijd in zijn greep houdt goed naar voren. De Zeedijk waaraan de zaken plaatsvonden was een stuk Amsterdam waar niemand grip op had en dat met zijn dealers, junks en prostituees decennia lang berucht was in heel Nederland.

We lopen door, over de Damrak en het Rokin op weg naar de Singel, op weg naar dé kelder van de rechtspraak, de kelder van Café De Munt. Hier valt in 1961 door gevaarstelling een bezoeker naar beneden, een ongeval dat later bij aansprakelijkstelling voor de rechter voor het beroemde Kelderluik-arrest zorgt. Het café is allang verdwenen vertelt Van den Herik terwijl we ons een weg banen tussen een stroom toeristen, tegenwoordig zit er een souvenirwinkel. Bij aankomst vraag je je meteen af hoe er in godsnaam een café in zo'n kleine ruimte heeft kunnen zitten, laat staan een kelderluik open heeft kunnen

Excursieverslag

staan en een leverancier mét steekwagen lijkt gezien het aantal vierkante meter helemaal onwaarschijnlijk. Achter in de winkel ligt het kelderluik dat niet veel groter is dan één bij één. Zo'n befaamde uitspraak en dan zo'n klein kelderluik, in een souvenirwinkel, ik schiet er van in de lach. Dat is deze wandeling eigenlijk in een notendop, de banaliteit van situaties waaruit uiteindelijk arresten ontstaan is ontzettend interessant, leuk en soms zelfs lachwekkend. Wanneer je de arresten leest blijven het vaak abstracte verhalen, verplichte stof die je al vanaf het eerste jaar van je bachelor moet kunnen dromen. Bij het bezoeken van de plek waar het allemaal gebeurde schiet het hele verhaal je zo weer te binnen en komt het tot leven, alsof je er zelf bij was.

Onze wandeling eindigt uiteindelijk bij het Oosterpark, waar tien jaar geleden op de Linnaeusstraat cineast Theo van Gogh werd neergeschoten. Als we op de hoek van de straat stilstaan snelt een verkoper zijn winkel uit, "het is een stukje verder" zegt hij en wijst naar het Chinese restaurant een paar deuren verder. Voor het restaurant is weinig te zien, eigenlijk niets. Zoals op iedere plek die we die middag bezocht hebben is het leven, hoe belangrijk de gebeurtenissen voor het recht ook moge zijn, natuurlijk gewoon doorgegaan. Het is vrijdagmiddag, het verkeer rijdt in hoog tempo langs, het weekend begint. Er is niets te zien en toch is het indrukwekkend.

Afscheid XXVIIIste Bestuur

Geachte leden,

Alweer een paar weken zijn verstreken waarin wij bestuur af zijn en waar het XXIXe bestuur de eerste mooie activiteiten heeft neergezet. Zo was de eerste ledenborrel met het thema van 'Back to College' een prachtige start. De dagelijkse bezigheden voor de vereniging, vergaderingen, organiseren van activiteiten en pleittrainingen liggen niet meer in onze handen. Wij hebben onze dagen ondertussen gevuld met andere dingen maar wij kunnen wel stellen: we missen het onwijs!

Afgelopen jaar heeft voor ons in het teken gestaan van de vereniging en haar groei. De vereniging is niet alleen qua aantal leden gegroeid, maar ook gegroeid door de introductie van tal van nieuwe activiteiten en concepten die zijn ontwikkeld. Hierbij kan gedacht worden aan de Brusselreis maar ook de Eerstejaars-commissie. Op die manier hebben wij onze stempel gedrukt op de vereniging. Het XXIXe bestuur zit boordevol goede ideeën en wij hebben er dan ook het volste vertrouwen in dat ze er een prachtig jaar van maken voor de vereniging. Dit vooral samen met de enthousiaste commissieleden.

Lieve leden, dank jullie wel voor jullie enthousiasme tijdens de activiteiten, de leerzame pleittrainingen, de mooie buitenlandreis en de onvoorwaardelijke inzet in de commissies. Wij zullen elkaar nog vaak zien dit studiejaar!

Met vriendelijke groet,

Charlotte de Lange
Vice-Praeses van het XXVIIIste bestuur
der Ad Informandum

Geruchtmakende Zaak & Filmrecensie

De moord op de gezonde roker

De meest geruchtmakende zaak van de afgelopen tien jaar

Met de uitzending op 22 september heeft het televisieprogramma Eén Vandaag gezorgd voor een enorme uitbarsting aan reacties. Frits van Straelen, hoofdofficier van justitie, heeft zich in die uitzending uitgesproken over de moordenaar. "Ik ben er van overtuigd dat hij niet alleen handelde", zei hij stellig. De Tweede Kamer vraagt om helderheid, Geert Wilders (PVV) en Ronald van Raak (SP) reageren fel. Dit leidt er allemaal toe dat minister Ronald Plasterk het besluit neemt om het onderzoek te heropenen. "Ik wil helderheid op alle fronten.", kondigt hij aan. Net als hij zijn er velen die menen dat ze de ware achtergrond van dit verhaal niet kennen en dan heb ik het over een zaak die misschien wel de meest geruchtmakende is van de afgelopen tien jaar: de moord op Theo van Gogh.

Door Nicole Ionescu

De moord

Op de ochtend van 2 november 2004 fietst van Gogh door de drukke Linnaeustraat in Amsterdam. Op een gegeven moment wordt hij door de dader, Mohammed Bouyeri, ingehaald en met een pistool beschoten. Van Gogh wordt door enkele kogels geraakt, laat zijn fiets vallen en vlucht naar de overkant van de straat. Bouyeri loopt hem rustig maar nog schietend achterna, waardoor ook twee omstanders door een kogel worden geraakt. Van Gogh wordt zelf in totaal door zeven kogels getroffen.

Wanneer van Gogh gewond op de grond ligt snijdt Bouyeri met een groot mes zijn keel door en steekt dat mes vervolgens diep in zijn borst. Hij pakt dan een kleiner mes en

prikt daarmee een dreigbrief, gericht aan voormalig VVD Kamerlid Ayaan Hirsi Ali, op het inmiddels levenloze lichaam. Terwijl hij dit doet praat hij met een aantal omstanders. Hij vertelt hen rustig dat zij nu weten wat hen te wachten staat. Dan herlaadt hij zijn pistool en loopt via het Oosterpark naar de Mauritskade. Eenmaal bij de Mauritskade aangekomen gaat hij een vuurgevecht aan met de politie. Een politieagent slaagt er uiteindelijk in om Bouyeri in zijn been te raken waardoor hij kan worden aangehouden.

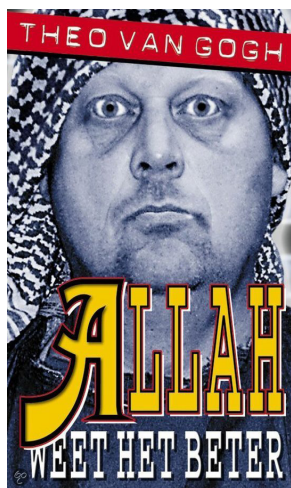
Wat eraan voorafging

Op 23 november 2003 brengt van Gogh een nieuw boek uit met de titel 'Allah weet het beter'. Op de voorkant is van Gogh te zien met een doek over zijn hoofd en een bijna satanische blik. Het boek trekt gelijk de aandacht en wanneer hij wil gaan signeren krijgt hij van de politie te horen dat hij daar beter van af kan zien. Vanaf dat moment wordt van Gogh steeds vaker bedreigd, via zijn website 'De gezonde roker' of via het dagblad 'Metro' waar hij wekelijks een column voor schrijft. Dit weerhoudt hem er echter niet van om samen met Ayaan Hirsi Ali een film te maken over het geweld tegen vrouwen in de Islamitische gemeenschap. Zij schrijft het script en van Gogh helpt haar met de uitvoering ervan.

In augustus 2004 wordt de tien minuten durende film 'Submission', wat een directe vertaling is van het woord 'Islam', op de Nederlandse televisie uitgezonden. Hierin zijn halfnaakte Islamitische vrouwen te zien, hun lichamen bedekt met verzen uit de Koran die de onderwerping van vrouwen legitimeren. Na het uitzenden van de film krijgt Ayaan Hirsi Ali enkele ernstige doodsb bedreigingen toegestuurd. Zij moet onderduiken en wordt volledig beschermd door de politie. Hoewel van Gogh dezelfde

Geruchtmakende Zaak & Filmrecensie

bedreigingen ontvangt, wil hij zijn leven gewoon normaal voort kunnen zetten en wordt misschien wel daarom het slachtoffer van een gruwelijke misdaad.

Van Gogh

Theodoor van Gogh is een Nederlandse regisseur, scenarioschrijver en columnist. Hij groeit op in Wassenaar en is een achterkleinzoon van de kunsthandelaar Theo van Gogh, de broer van de schilder Vincent van Gogh. Hij komt uit een wat ongewone familie. Zijn vaders oudere broer, die ook Theo heet, en andere familieleden hebben zich in de Tweede Wereldoorlog bij het verzet aangesloten. Hoewel veel mensen wrok koesteren tegen de Duitse bezetting, is het aantal dat zich actief verzet relatief klein. Het kost veel moed en toewijding, wat aan de familie Van Gogh zeker niet ontbreekt. Na de Tweede Wereldoorlog ontstaat er veel schaamte onder de Nederlandse bevolking. Dit leidt ertoe dat er onbewust vaak een onderscheid wordt gemaakt tussen de mensen die 'goed' en de mensen die 'slecht' zijn geweest tijdens de oorlog. Theo groeit op met deze kijk op mensen. Het is wellicht daarom dat hij vaak de neiging heeft om op een dogmatische manier mensen als 'goed' of 'slecht' te bestempelen.

Theo wordt ook gezien als iemand die graag mensen uitdaagt: een provocerende filmmaker en columnist, die met zijn uitspraken graag verontwaardiging oproept. Hij is een opvallende verschijning en staat niet bepaald bekend als subtiel of zachtzinnig. Hij profileert zichzelf graag als 'groot verdediger van het vrije woord'. Gevraagd of ongevraagd geeft hij zijn mening, ookal is die vaak controversieel. Conservatieve religieuzen, Joods, Christelijk of Islamitisch, zijn hier vaak het slachtoffer van.

Hij kan echter niet als een racist worden gezien zoals sommigen beweren. Hij is inderdaad ontzettend dol op relletjes en heeft, zoals zijn vriend Yoei Albrecht het verwoordt: "een zeer vileine pen, met haast iets demonisch." Tegelijkertijd is van Gogh iemand die met tederheid films maakt en fantastisch met Turkse of Marokkaanse acteurs kan werken. Hij is dus absoluut niet per se anti-Islam.

Bouyeri

Mohammed Bouyeri, in de pers vaak aangeduid als Mohammed B, groeit op in Amsterdam Slotervaart en bezit zowel de Marokkaanse als de Nederlandse nationaliteit. Zijn ouders zijn van de eerste generatie immigranten en zouden daarom weinig contact hebben met autochtonen. Bouyeri daarentegen beheerst de Nederlandse taal goed en rondt in 1995 een havo-opleiding af. Op de Hogeschool Inholland te Diemen verandert hij meerdere keren van studierichting, waarna hij na 5 jaar de school zonder diploma verlaat. Wel is hij graag als vrijwilliger werkzaam bij 'Eigenwijks', een organisatie van samenwerkende wijkbewoners. Dit is voor hem de gelegenheid om in de buurtkrant te schrijven over waar jongeren zich mee bezig houden en wat hun belangen zijn. Hij organiseert bijvoorbeeld politieke debatten voor jongeren en schrijft daar stukken over. Hij zet zich dus op een positieve manier in voor zijn buurt, maar langzamerhand verandert zijn gedrag en dus ook zijn manier van schrijven.

Geruchtmakende Zaak & Filmrecensie

In het voorjaar van 2004 schrijft hij een stuk over normen en waarden en baseert zich daarbij op het voorbeeld van de profeet Mohammed. Geleidelijk aan verandert ook zijn haardracht, kleding en houding. Hij wordt strenger in de leer en begint op internet extreem religieuze teksten te schrijven, zoals 'De ware moslim' en 'To catch a Wolf'. Bovendien sluit hij zich aan bij de Hofstadgroep, een groep radicale islamitische jongeren die ook in het huis van Bouyeri bijeenkomt. Hij is een andere man geworden. Nu zit hij zijn levenslange gevangenisstraf uit in de Extra Beveiligde Inrichting van de Penitentiare Inrichting in Vught.

Reacties na de moord

De moord op Theo van Gogh zorgt voor grote paniek in Nederland. "Er is vandaag een Amsterdammer vermoord. Afschuw en verbijstering over deze daad, die vervullen ons.", spreekt de toenmalige burgemeester Job Cohen toe aan de duizenden mensen die op De Dam bijeen zijn gekomen om van Gogh te herdenken. Veel van hen hebben bijzondere teksten op papier gezet en houden dat zichtbaar in hun hand. 'Art is not a crime' en 'Waar eindigt tolerantie?', zijn daar voorbeelden van. Gerrit Zalm, toenmalig minister van Financiën, beweert dat er een oorlog tussen de Islam en het Westen gaande is en dat als extremistische moslims oorlog willen, ze dat kunnen krijgen. "Wij verklaren hen de oorlog terug.", is zijn uitspraak hierover.

Vanuit de hele samenleving zijn heftige reacties te horen. Voor veel burgers is deze gebeurtenis namelijk een goed voorbeeld van de Nederlandse tolerantie, die ten aanzien van immigratie te ver zou zijn doorgeschoten. De moord op Theo van Gogh creëert een nieuwe werkelijkheid, het politieke en culturele klimaat verandert op radicale wijze. De moord op politicus Pim Fortuyn in 2002 is hiervoor een opstap geweest, maar Bouyeri zorgt voor de ontlading. Een onderzoek vlak na de moord suggereert dat veertig procent

van de Nederlanders hoopt dat Moslim immigranten 'zich niet meer thuis voelen in Nederland' en dat tachtig procent strengere beperkingen wil voor immigranten. Uit een in 2005 afgenomen enquête blijkt zelfs dat ongeveer vijftig procent van de Nederlandse burgers toegeeft 'een onaangename kijk' op Moslims te hebben. Veel politici worden bestempeld als 'soft en naïef' en het debat over de assimilatie van immigranten gaat eindeloos door.

Vraagtekens

Inmiddels zijn we tien jaar verder en nog zijn er vragen over deze zaak. Een van de grootste is of Bouyeri alleen heeft gehandeld. Bekend is dat hij deel uitmaakt van de Hofstadgroep, die al ruim voor de moord door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) in de gaten wordt gehouden. Volgens hen is hij slechts een bijfiguur, maar hier kan ernstig aan worden getwijfeld. De AIVD krijgt namelijk in het voorjaar van 2004 de informatie dat Boueyri belangrijk is en in juni worden zelfs enkele leden van de Hofstadgroep opgepakt. De AIVD weet dus wel degelijk dat er iets aan de hand is, maar waarom grijpt zij niet in? De AIVD ontdekt zelfs dat Bouyeri contact heeft met een Syriër die ook door de Amerikaanse CIA in de gaten wordt gehouden. Hij zou een religieuze inspirator zijn van de Hofstadgroep waarvan bekend is dat hij in Nederland is en precies op de dag van de moord weer verdwijnt. Wat is zijn rol in deze zaak?

Ook heeft de AIVD lange tijd enkele leden van de Hofstadgroep afgeluisterd. Wanneer er door justitie naar de banden wordt gevraagd komt de AIVD met een aantal vage excuses: de banden zijn weggegooid, de banden mogen niet naar buiten komen in het kader van bronnen bescherming en het geluid van de banden was slecht. Wat is er echt met deze banden gebeurd, die voor het onderzoek cruciaal zouden zijn geweest? Tal van vragen blijven onbeantwoord.

Geruchtmakende Zaak & Filmrecensie

2/11 Het spel van de Wolf

Op 25 september 2014 ging op het Nederlands Filmfestival de speelfilm '2/11 – Het Spel van de Wolf' in première. Producent Gijs van de Westelaken en columnist Theodor Holman, beide goede vrienden van Theo, schreven samen deze film die de vraagtekens over de zaak ter discussie stelt. De film suggereert namelijk dat de aanslag op Van Gogh te voorkomen was geweest. De AIVD zou volgens de makers aanwijzingen hebben gehad dat hij een doelwit was, maar het bewijs daarvoor is spoorloos verdwenen. Ongeveer twee weken na de première bezoeken wij het Louis Hartlooper Complex om de film te zien. Na afloop maken wij kennis met meneer Van de Westelaken en hebben wij de gelegenheid om allerlei vragen aan hem te stellen tijdens de Q&A's.

In deze politieke thriller speelt Susan Visser het teamhoofd van de AIVD die probeert uit te zoeken wat er met de banden van de afgeluisterde gesprekken van vóór 2 november 2004 is gebeurd. Teamchef Ellen Maas is een min of meer fictief personage dat samengesteld is uit bestaande figuren. Zij krijgt langzamerhand in de gaten dat er iets niet klopt met het onderzoek naar de Hofstadgroep en komt daardoor steeds in conflict met haar kille baas Sybrand. Voormalig AIVD-hoofd Sybrand van Hulst, gespeeld door Johan Leysen, wordt in de film bij naam genoemd. Volgens Van de Westelaken heeft hij tijdens het maken van de film niet uitgezocht of dat juridisch toegestaan is. "Als er betrokkenen zijn die bezwaren hebben, dan merken we dat later wel."

'Het Spel van de Wolf' is een film die beheerst zijn punt maakt. Door de vele en lange gesprekken, het steeds weer schuiven aan de vergadertafel in het bleek en lusteloos ingericht kantoor en het missen van echte helden zou het echter toch wat saai kunnen worden. Clichés als schietpartijen en achtervolgingen zijn in een politiek geladen film als deze helemaal niet nodig, maar missen we toch niet wat spanning? Volgens van de Westelaken is dat niet nodig. Het is een film die met een ander doel gemaakt is. Hij noemt het een actiefilm, waarbij het niet gaat om actie in de zin van schietpartijen, achtervolgingen enzovoort, maar om actie in de zin van iets in beweging willen brengen. "Wij willen iets losmaken, dat is het doel van de film." Volgens hem is dat uitstekend gelukt, zelfs sneller dan hij had verwacht. Zoals van de Westelaken het beschrijft worden er aan de kijkers verschillende scenario's gegeven. Ten eerste is er de mogelijkheid dat de AIVD in de grote hoeveelheid aan taps de aanwijzingen over Van Gogh simpelweg niet heeft gehoord. Ten tweede is er de optie dat de AIVD het wel degelijk heeft gehoord, maar niet wist wanneer ze moest ingrijpen. Ten slotte wordt in de film het scenario in de Amerikaanse lijn behandeld waarin het gaat om een veel groter plan. De keuze is aan de kijkers. Van de Westelaken vindt het tweede scenario het meest waarschijnlijk.

De informatie die de makers van deze film hebben gebruikt is openbaar te vinden. Volgens van de Westelaken gaat het uiteindelijk om het bij elkaar brengen van alle informatie. Alsnog kun je als kijker jezelf afvragen in hoeverre het allemaal echt zo is gegaan, maar dat is uiteindelijk niet waar het bij deze film om draait. Zoals van de Westelaken het zo mooi onder woorden brengt: "Wij hebben het handvat van de fictie gebruikt om de feiten aan het licht te brengen.", en dat is wat 'Het spel van de Wolf' zo'n bijzondere film maakt.

Interview

"Ik zou bijna zeggen: h d de politiek maar invloed op het strafrecht"

Het is jullie vast niet ontgaan:

Ad Informandum heeft een nieuwe beschermheer. Niemand minder dan Prof. dr. Ferry de Jong, hoogleraar in zowel de bachelor- als masterfase, gaat Constantijn Kelk opvolgen. Ad Informatie sprak met de nieuwe beschermheer om hem te vragen naar zijn studententijd, werk, beschermheerschap en visie.

Zijn kantoor, waar het gesprek plaatsvond, ligt pal naast de bestuurskamer van Ad Informandum. Een ideale locatie dus voor de beschermheer van de vereniging! Ik word hartelijk ontvangen en mag gelijk losbranden.

Door Julia Grubben

Wat voor student was uzelf?

Ik heb twee studies gedaan aan de UvA: Nederlands recht en Scandinavische taal- en letterkunde. Ik was een vrij ijverige student en vooral bezig met mijn studies; ik ben nooit lid geweest van een studie- of studentenvereniging. Ik las wat er te lezen viel, maakte mijn tentamens en op een gegeven moment was ik afgestudeerd. Ik heb mijn studententijd wel een hele leuke tijd gevonden; ik heb mijn studies met plezier gedaan en ging bijvoorbeeld veel uit in Amsterdam. Ook heb ik een jaar in Noorwegen gestudeerd.

Heeft u van begin af aan twee studies gedaan?

Ik ben begonnen met rechten en heb eerst mijn propedeuse gehaald. Daarna wilde ik eigenlijk stoppen. Ik vond de studie het eerste jaar erg massaal en soms wat saai. Ik ben toen op zoek gegaan naar iets dat compleet het tegenovergestelde van rechten

was en zo ben ik uitgekomen bij Scandinavische taal- en letterkunde. Uiteindelijk heb ik toch beide studies voltooid en daar ben ik nu heel blij mee.

Welke richting binnen Scandinavische talen heeft u gekozen?

Tijdens de studie Scandinavische taal- en letterkunde moest je kiezen voor   n hoofdtal, in mijn geval Noors, en daarnaast een specialisatie in het doctoraal: ik heb toen gekozen voor medi vistiek, wat neerkwam op het bestuderen van Oudnoordse en middeleeuwse teksten, saga's, eddapo zie, koninklijke decreten, runeninscripties en dergelijke.

Wat heeft u uiteindelijk voor rechten doen kiezen?

Ik heb inderdaad voor het strafrecht 'gekozen', hoewel dat woord wat activistischer klinkt dan hoe het er bij mij aan toeging. Met een specialisatie in Oudnoordse filologie bereid je je niet bepaald voor op een glorieuze loopbaan - althans ik had niet het idee dat op dat domein veel interessante banen gemakkelijk te vinden zouden zijn. Maar met een juridische academische opleiding is het natuurlijk wat anders gesteld. Ik had tot zeer kort voor mijn eerste baan nooit heel serieus nagedacht over mogelijke carri reperspectieven, mijn ambities als student neigde niet tot enige vorm van hemelbestorming, maar de hoogleraar bij wie ik afstudeerde op een criminologische scriptie wees mij op een vacature voor een AIO-plaats (Assistent In Opleiding, wordt tegenwoordig promovendus genoemd, red.) aan het Willem Pompe Instituut; ik heb erop gereageerd en ben het toen geworden. Een heel bewuste afkoersing op die positie heeft dus niet plaatsgevonden; het ging allemaal erg snel. Maar tot de dag van vandaag betreur ik het niet dat ik hier in Utrecht ben

Interview

komen te werken; ik kan me werkelijk geen mooiere werkomgeving voorstellen.

"Mijn ambities als student neigde niet tot enige vorm van hemelbestorming."

Heeft u ooit een afweging gemaakt tussen de togaberoepen en het onderzoek?

Nee, eigenlijk niet. Tijdens mijn studie heb ik er niet heel vergaand over nagedacht. Aan de universiteit heb ik van dag één af aan het gevoel gehad dat ik heel goed op mijn plek zit; ik heb me die vraag dus ook nooit opnieuw gesteld. Nu denk ik dat een togaberoep me veel minder zou bevallen dan hetgeen ik hier doe. Ik denk dat je in de advocatuur veel sneller moet kunnen schakelen en reageren. Dit geeft een bepaalde onrust waar je van moet houden. Wat ik fijn vind aan de academie is dat, hoewel het werk daar ook zijn stresskanten heeft, je echt nog over dingen kunt nadenken en tot bezinking kunt laten komen. Afgewisseld met puur concreet onderwijs geven is dat voor mij een heel mooie combinatie. De rechter-

lijke macht trekt me tot op zekere hoogte wel, maar toch denk ik dat dat per saldo minder gunstig afsteekt tegen hetgeen ik hier kan doen en de vrijheid die ik hier heb. Ik zou best, op termijn of binnenkort, plaatsvervangend rechter willen worden, maar ik zie het niet voor me om compleet naar die zijde over te steken.

Wat zijn op dit moment uw ambities als hoogleraar?

Ik heb nu de titel, maar dat zegt niet zo heel veel. Zeker als je relatief jong bent moet je een aantal beloften inlossen. De eerste is al vrij snel nadat je aangesteld bent: je moet een oratie houden. Daar wordt wat van verwacht en daar wil je ook echt wel je ziel en zaligheid instoppen; je wilt laten zien wat je in huis, wat je voor de komende jaren voor ogen hebt en waar je voor staat. In de jaren daarna zul je dat uit moeten bouwen. De oratie is dus een belangrijk eerste meetmoment en vergt op korte termijn veel aandacht.

Wat wilt u studenten bijbrengen?

Dat hangt af van de fase van de studie. In de beginfase gaat het vooral om het overbrengen van grondige kennis van het straffen strafprocesrecht. Een doelstelling daarvoor is het zo helder en deugdelijk mogelijk overbrengen van de kernleerstukken. Maar ik wil ook graag - en dan heb ik het vooral, maar niet uitsluitend, over de latere fases in de studie - dat de studenten grotere verbanden leren zien tussen leerstukken onderling, maar ook tussen strafrechtelijke thema's en thema's uit andere rechtsgebieden of disciplines. Volgens mij ben je pas een goede academische jurist als je ook de relativiteit kunt duiden tussen de regels die je moet kennen en de context waarin deze regels opereren.

Hoe probeert u dit dan te bereiken?

Het is een beetje een dooddooener, maar het valt of staat met de eigen inbreng van de studenten. Als je het eindresultaat van

Interview

je studie definieert als "een goed jurist is iemand die de regels goed kan vinden en toepassen", dan vind ik dat wat armoedig. Er zijn twee uitersten: je hebt studenten die vinden dat je heel goed de regels moet kennen en daartegenover heb je studenten die verkondigen dat ze een heel groot gevoel voor rechtvaardigheid hebben (lachend, red.). Een dergelijke uitspraak kom ik dan tegen in het reflectieverslag, maar als ik erop door vraag, krijg ik eigenlijk weinig te horen. Het is echter wel belangrijk om daar tijdens je studie over na te denken en om open te staan voor dingen die het recht in een bepaald perspectief plaatsen. Kijk goede films, lees boeken en ga naar lezingen; dat helpt om de onderwerpen die in de studie aan bod komen te plaatsen tegen een ruimere achtergrond. De mate waarin dat effect sorteert is afhankelijk van de bereidheid van de student zelf.

Ik zag dat u lid bent van de stichting mens en strafrecht. Kunt u aangeven wat deze stichting zoal doet?

De stichting bestaat in de huidige vorm ongeveer drie jaar. De doelstelling van de stichting is het langs verschillende wegen tegenwicht bieden aan de vrij gure wind binnen politieke en maatschappelijk debat over strafrecht. Er is een sterke neiging om de verdachte of dader, de mens die het nog altijd is, weg te zetten als een soort onmens of monster. De stichting wil laten zien dat het beeld van de dader als een uit te sluiten, niet meer serieus te nemen, niet meer in de maatschappij toe te laten vijand, wel heel erg zwart/wit is. Men verlangt van ze dat niet nog een keer de fout in gaan en tegelijkertijd zet men ze weg als onverbeterlijke raddraaiers. Op dit punt willen wij als stichting een tegenwicht bieden en onze mening een platform geven door brieven naar kranten te sturen, op te treden in radio- en tv-programma's en door congressen te organiseren.

U bent de nieuwe beschermheer van Ad Informandum. Hoe kijkt u tegen deze taak aan?

Ik volg iemand op die eigenlijk niet op te volgen is, Constantijn Kelk. Het is niet makkelijk om in zijn voetsporen te treden. Ik denk dat ik als beschermheer van de vereniging een soort klankbord kan zijn voor mensen die ideeën of initiatieven hebben voor Ad Informandum. Tegelijkertijd kan ik met het bestuur meedenken over bijvoorbeeld symposia of lezingen. Ik heb natuurlijk ook een zekere representatieve functie. Mocht de vereniging op enig moment stuiten op lastigheden in bestuurlijke zin, dan kan ik een vertegenwoordigende of bemiddelende rol spelen.

Er is in de media veel te doen over het gebruik van kroongetuigen. Hoe kijkt u hier tegenaan?

Inzet van een kroongetuige is echt een paardenmiddel. Iemand ten aanzien van wie is komen vast te staan dat zijn integriteit en waarheidsliefde niet boven iedere verdenking verheven zijn, ga je dan als spijtoptant belonen met een fikse straffkorting. In het geval van Fred Ros hebben we het over een aftrek van 15 jaar op een totaal van 30. Dit confronteert ons met een groot strafrechtsethisch vraagstuk. Verder zet de inzet van een kroongetuige de verhouding tussen instrumentaliteit en integriteit onder grote spanning; een OM dat al zovele jaren zeer veel tijd en moeite heeft geïnvesteerd in het oplossen van afschuwelijke moorden en afpersingen en de organisatie eromheen, vergaloppeert zich op een gegeven moment

Interview

wellicht gemakkelijk - als er niet voldoende distantie kan worden bewaard - aan zijn eigen ambities. Dat lijkt me, naast de strafrechts-ethische vraag, het grootste dilemma: wat levert het op? Hoe overtuigend kan zo iemand verklaren? In het geval van Fred Ros lijkt het er in ieder geval op dat zijn zogenoemde 'kluisverklaringen' betrekkelijk weinig kennis uit eerste hand, maar daarentegen veel - ook nog betwiste - de auditu-verklaringen bevatten. Je moet dus wel erg zeker zijn van je zaak, wil je dit middel aanwenden. Ben je dat niet, en loopt de zaak stuk, dan is het resultaat toch een vorm van rechtsverkrachting.

"Inzet van een kroongetuige is echt een paardenmiddel."

Velen stellen dat het strafrecht te veel als beleidsinstrument wordt ingezet en dat de rechtsstaat wordt uitgehold. Wat is uw visie hierop?

Ik zou bijna zeggen: hād de politiek maar invloed op het strafrecht, maar dan wel politiek in een meer traditionele zin. Wat je ziet in Nederland is dat de politie sterk verengd wordt tot handavingsdenken en dat dat een heel groot stempel drukt op de ontwikkelingen in het strafrecht. Dit is in zekere zin typisch Nederlands: door zijn regentengeschiedenis wordt politiek snel gelijk gesteld aan besturen en handhaven. Of dat leidt tot een uitholling van de rechtsstaat is natuurlijk sterk afhankelijk van wat je maatstaf is. Waar stopt de rechtsstaat? Toch kun je wel zeggen dat er een heel eenzijdige focus is op het vergroten van de slagkracht van het strafrecht. Het gaan dan alleen maar om het vergroten van bevoegdheden, het verhogen van strafmaten en aan banden leggen van de vrijheid van de rechter, maar daarbij wordt heel makkelijk uit het oog verloren dat strafrecht een vorm van recht is, en geen beleidsterrein. Strafwetgeving wordt wel met een bepaalde beleidsvisie ontwikkeld, maar het strafrecht is een fenomeen

dat zich niet laat reduceren tot wat de politiek op enig moment voor wenselijk houdt. Die eigen waarde van het strafrecht kan nog wel eens indruisen tegen de waan van een bestuurlijke almacht en dat is ook de bedoeling. Recht is eigenlijk pas recht als het, waar nodig, een voldoende krachtig weerwoord kan bieden aan veranderingen op bestuurlijk terrein. Je ziet dat er steeds meer afgeknabbeld wordt van de capaciteit van het strafrecht om dit te doen. In zoverre lijkt strafrecht inderdaad wel een beleidsterrein te worden, zeker in de ogen van een aantal staatsecretarissen en ministers (lachend, red.).

Heeft u nog tips voor rechtenstudenten die net als u aan de universiteit zouden willen werken?

Je moet goed nadenken over of het onderzoek je trekt. Ik denk dat het voor weinig studenten geschikt is; je moet veel geduld hebben. Het schrijven van je masterscriptie is een mooi meetmoment. Als je dat niet zo leuk vindt, dan moet je zeker niet bij de universiteit gaan werken. Verder is het belangrijk om je horizon te verbreden. Goede cijfers en een mooi cv zijn belangrijk, maar zeker niet alles. Ga in ieder geval niet allerlei nevenactiviteiten doen alleen om je cv aan te vullen. Probeer je eigen visie te ontwikkelen en scherp te slijpen door dingen te doen die je interesseren, veel te lezen, films te kijken en naar lezingen te gaan. Het lijkt misschien nu niet zo, maar je hebt als student zoveel vrijheid. Maak daar gebruik van!

Artikel

Rommelt het in de rechtsstaat?

Hoewel na afloop van het congres van de Nederlandse Orde van Advocaten het nieuws voornamelijk gedomineerd werd door het controversiële slot-optreden van het satirische Toren C, werd op de dag zelf over inhoudelijk, een stuk interessantere zaken gesproken. Verschillende sprekers waaronder oud politiek verslaggever Ferry Mingelen en staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven, spraken tijdens het jaarlijks terugkerend congres op 26 september over het recht, justitie en de toekomst van de advocatuur. Walter Hendriksen opende dit jaar als algemeen deken het congres met de traditionele dekenrede waarin hij dit zijn bezorgdheid uitte over de rechtsstaat anno 2014.

Door Klaas Nijenhuis

Bij het uitspreken van die bezorgdheid citeerde Hendriksen oud vicevoorzitter van de Raad van State Tjeenk Willink, die sprak van "uitholling van de rechtsstaat als gevolg van politieke dominantie en het feit dat het strafrecht een beleidsinstrument is geworden." De politiek gaat in toe-nemende mate op de stoel van de rechter zitten. Die rolvervaging werd volgens de deken al onder eerdere kabinetten ingezet en heeft als gevolg gehad dat wetgeving steeds meer ten dienste is komen te staan ter uitvoering van beleid. De opstapeling van beleidsmaatregelen met een dergelijk effect wekt, hoe onbedoeld dat soms ook moge zijn, in ieder geval de schijn op van uitholling van de rechtsstaat. Want zelfs zonder daadwerkelijk een concrete wet te worden doen sommige ideeën al afbreuk aan de rechtsstaat benadrukte Hendriksen. Zo kwam VVD-Kamerlid Taverne onlangs

nog met een wetsvoorstel om de Grondwet aan te passen zodat alleen de wetgever en niet de rechter beslist of wetten strijdig zijn met de internationale verdragen. Opmerkelijk omdat juist de initiatiefwet-Halsema, die pleit voor afschaffing van het rechterlijk toetsingsverbod in de Grondwet, voorheen op veel steun kon rekenen. Veel politieke plannen geven aldus weinig blijk van vertrouwen in de rechtsprekende macht en het strafrecht in het bijzonder lijkt onder steeds meer druk te komen staan.

De kritiek op het politieke beleid van de afgelopen jaren en de rechtspraak is uiteraard niet nieuw te noemen. Een heel congres gewijd aan het thema 'Rechtsstaat in recessie' roept echter wel de vraag op hoe ernstig het nu daadwerkelijk is gesteld. Ligt ons rechtssysteem echt zo zwaar onder vuur of is het enkel de beroepsorganisatie van de advocatuur die zich zorgen maakt? Om enige duidelijkheid te scheppen kijken we naar enkele actuele ontwikkelingen en gebeurtenissen binnen het recht.

Rechtsbijstand gekort

Eind 2013 ontstond ophef over de door staatssecretaris Fred Teeven aangekondigde bezuinigingen op het systeem van gefinancierde rechtsbijstand. Na bekendmaking demonstreerde vorig jaar november zelfs rond de driehonderd advocaten op de Zuidas tegen wat advocaat Bénédicte Ficq als een 'draconische maatregel' omschreef. Een jaar later lijkt er weinig veranderd in de plannen van Teeven die het bestaande stelsel van gefinancierde rechtsbijstand te duur vindt. Om de beoogde 85 miljoen te kunnen bezuinigen worden er op verschillende terreinen maatregelen genomen zoals het korten op de ondersteuning van de Raad voor Rechtsbijstand en het Juridisch Loket. Maatregelen die door De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland werden omschreven

Artikel

als "een groot experiment dat zijn weerga niet kent en ongewisse en niet te voorziene gevolgen zal hebben." Zij voorspellen dat de toegang tot het recht juist voor de meest behoeftige doelgroep zal worden beperkt omdat rechtsbijstandsverleners die met een bijdrage vanuit de overheid werken onder de financiële druk zullen bezwijken.

Op 14 oktober jongstleden werd, voortbouwend op de motie van SP fractievoorzitter de heer Kox, die om een inhoudelijke visie op de geplande bezuinigingen had gevraagd, een nieuwe motie in de Eerste Kamer aangenomen. Hierin verzochten verschillende fracties de regering de bezuinigingen op de rechtsbijstand te staken. Teeven lijkt zich echter weinig aan te trekken van alle kritiek. Naast de al eerder voorgestelde plannen moet ook de in deze zomer bekendgemaakte bezuiniging van vijf procent op de vergoeding van complexe strafzaken vanaf 1 januari 2015 van kracht zijn.

Uit een enquête die in oktober door bijna de helft van de leden van de Nederlandse Vereniging Van Strafrechtadvocaten (NVSA) en Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten (NVJSA) werd beantwoord, kwam naar voren dat 78 procent van de op dit soort zaken gerichte advocaten minder pro deo zal gaan werken. Onder de deelnemers gaf zelfs 16 procent te kennen dit helemaal niet meer te zullen doen. Een zorgwekkende uitkomst waar de politiek tot nog toe geen reactie op heeft gegeven.

Waar is de rechtsbeschermmer?

Naast eerder genoemde politieke plannen die de gemoederen binnen het recht bezighouden is er ook al enige tijd discussie onder juristen met betrekking tot het omgaan van de Hoge Raad met vormfouten. Een discussie die zijn oorsprong vindt in het in 2013 door raadsheer van het gerechtshof Amsterdam Annelies Röttgering gepubliceerde proefschrift. Het proefschrift met de titel 'Cassatie in strafzaken. Een rechtsbeschermend perspectief' bekritiseert het door de Hoge Raad steeds vaker onbeantwoord laten van vormfouten. Fouten in

het proces die te wijten zijn aan onbevoegd optreden aan de kant van de overheid blijken niet zomaar meer gesanctioneerd te worden. Volgens het proefschrift lijkt de Hoge Raad alleen nog onder bijzonder strenge voorwaarden maatregelen zoals bewijsuitsluiting of strafvermindering toe te willen passen. Tien jaar geleden vond dit beduidend sneller en vaker plaats, tegenwoordig gebeurt dit nog vrijwel alleen bij een structurele inbreuk concludeert Röttgering. Hiermee valt een van de belangrijkste functies van de Hoge Raad weg: het waken tegen ongeoorloofde overheidsinbreuken op de rechten van de burger. Röttgering stelt dat de Hoge Raad te veel aan het overheidsbeleid met als motto 'crime control' vasthoudt. Zij zou liever zien dat de Hoge Raad zich minder opstelt als "uitlegger van de regeltjes en opvattingen van de wetgever" en meer als de hoogste rechtsbeschermmer van het land. Niet alleen advocaten lieten zich de afgelopen maanden negatief uit over deze ontwikkeling, zelfs lagere rechters lijken in opstand te komen door uitspraken in strijd met de jurisprudentie van de Hoge Raad te doen. Naar aanleiding van de discussie organiseert de NVSA op 12 en 13 december het congres 'Rechterlijke ongehoorzaamheid?' waar verschillende sprekers van binnen en buiten het recht hun licht over dit onderwerp zullen laten schijnen.

Artikel

Een rapport vol onvoldoendes

Onder leiding van oud-burgemeester en oud-PvdA-leider Job Cohen deed de visitatiecommissie dit jaar onderzoek naar de kwaliteitszorg binnen de rechtspraak. Het vierjaarlijks onderzoek dat door de Raad voor de rechtspraak wordt ingesteld resulteerde in het in oktober gepubliceerde 'Rapport visitatie gerechten 2014'. De visitatiecommissie stelt hierin vast dat de kwaliteitszorg nog altijd onder druk staat, maar dat dit gezien de organisatorische veranderingen die de afgelopen jaren binnen de rechtspraak plaatsvonden niet heel verrassend is. Onder tal van fusies van gerechten, bestuursveranderingen en personele wijzigingen moesten de afgelopen jaren veranderingen worden doorgevoerd. Die veroorzaakten spanning binnen de organisaties want "tijdens de verbouwing was de winkel immers gewoon open." De visitatiecommissie prijst in haar rapport dan ook de medewerkers van de Rechtspraak die onvermoeibaar door bleven werken en zorg droegen voor de kwaliteit van de rechtspraak.

Volgens de bevindingen van de commissie is desondanks niet voorkomen kunnen worden dat de aandacht voor het investeren in de kwaliteit van medewerkers en het rechterlijk werk achteruit is gegaan. Een ontwikkeling die voornamelijk op de lange termijn problematisch is. De hoge werkdruk leidt daarnaast tot een achteruitgang op het gebied van reflectie, een zeer belangrijk onderdeel binnen de rechtspraak. Omdat er ook voor de aankomende jaren ingrijpende veranderingen, waaronder het invoeren van een grootscheeps innovatieprogramma en digitalisering, zijn gepland zal adequaat moeten worden opgetreden. Dit ontbrak in het verleden bijvoorbeeld tijdens het tot stand komen van de samenwerking tussen locaties van fusiegerechten die pas na de wet Herziening Gerechtelijke Kaart van de grond kwam. Doordat kenniswisseling en de uitwisseling van medewerkers nu pas op gang komen zijn werkprocessen nog nergens daadwerkelijk op elkaar afgestemd.

Positieve ontwikkelingen ziet de commissie gelukkig ook, verscheidene lokale initiatieven om de burger bij de rechtspraak te betrekken en initiatieven van rechtbanken zoals 'mediation' noemt ze veelbelovend. Ook liet zij zich positief uit over de groei in aandacht voor het bijscholen van personeel van de afgelopen jaren. Helaas zijn de kwaliteitsnormen in 2013 echter niet behaald en is er zelfs sprake van een lichte achteruitgang ten opzichte van 2012.

Voor de toekomst adviseert de commissie dan ook veranderingen vooral stapsgewijs door te voeren en meer te investeren in de professionaliteit en kwaliteit van middenmanagement. Om het door de commissie geconstateerde beeld dat onder veel medewerkers heerst, van bestuurders die voornamelijk gericht zijn op financiële doelstellingen, te veranderen moeten besturen zich op directe en toegankelijker wijze hard gaan maken voor de kwaliteit.

Voorzitter van de Raad voor de rechtspraak Frits Bakker liet in een reactie op het rapport weten dat de grens is bereikt. Rechterswerk vraagt volgens hem om een goede balans tussen kwaliteit, productiviteit en snelheid. "Steeds meer wordt duidelijk dat die balans verstoord is door alles wat er naast het gewone werk nog op de mensen afkomt."

Artikel

Volgens Bakker kunnen er geen concessies worden gedaan die de zorgvuldigheid waarmee zaken worden behandeld in gevaar brengt. Om te voorkomen dat wachttijden oplopen en rechtszaken op de plank blijven liggen "zal de politiek moeten investeren in de modernisering van de rechtspraak en de behandeling van zaken volgens de afspraken volledig moeten financieren."

Onzekere toekomst

Al met al lijkt de door algemeen deken Hendriksen tijdens het congres van de Nederlandse Orde van Advocaten uitgesproken bezorgdheid breder gedragen en behoorlijk terecht. Zeker voor het systeem voor rechtsbijstand ziet de toekomst er zorgwekkend uit. Hoewel de exacte gevolgen van de bezuinigingen natuurlijk nog zullen moeten worden afgewacht, moge duidelijk zijn dat het met 85 miljoen euro korten op de rechtsbijstand substantiële gevolgen zal hebben. Met name de rechtzoekenden die het minste te besteden hebben zullen hier veel van merken. De moties tegen de plannen die momenteel in de Kamer liggen zullen hier naar alle waarschijnlijkheid weinig aan kunnen veranderen. In combinatie met de bevindingen van de visitatiecommissie, die ondanks positieve ontwikkelingen toch ook vooral kritisch is over de rechtspraak, lijkt het erop dat de echt onrustigere tijden nog moeten aanbreken. De voor aankomende jaren geplande organisatorische veranderingen binnen de rechtspraak zullen ook deze keer worden doorgevoerd terwijl 'de zaak' draaiende moet worden gehouden. Je kunt je dan ook afvragen of er aan de kwaliteitsnormen, die in 2013 niet behaald werden, aankomende jaren wel zal worden voldaan. Hoewel we het over vier jaar, wanneer de visitatiecommissie weer een nieuw rapport uitbrengt, pas echt met zekerheid kunnen zeggen lijkt dit onwaarschijnlijk. Op de korte termijn kan in ieder geval wel wat betreft de discussie rond het negeren van vormverzuimen door de Hoge Raad enige ontwikkeling worden verwacht. Wat de uitkomst zal zijn van het door de NVSA georganiseerde congres 'Rechterlijke ongehoorzaamheid?' en welke mogelijke gevolgen

dat zal hebben blijft voorlopig nog gissen. Uiteindelijk zal het aan de Hoge Raad zelf zijn hier wel of geen verandering in te brengen.

Tips voor de Student

Hoe deel ik mijn studie in?

Langer door studeren of zo snel mogelijk afstuderen om kosten te besparen? Een breed scala aan vakken volgen of je juist specialiseren? Hoe belangrijk is een stage eigenlijk?

Om antwoord te krijgen op dit soort vragen benaderde Ad Informandum zowel criminologen als juristen uit de praktijk.

Door Stacey Schotborgh

**Strafrechtadvocaat
Michael Berndsen**
Werkzaam bij Van
Boom Advocaten
Utrecht

Oud bestuurslid van Ad Informandum, Michael Berndsen, is afgestudeerd in Utrecht. Sinds 2008 heeft hij Ruud van Boom geassisteerd met de Puttense moordzaak. Hij is werkzaam in de commune strafrecht-praktijk en staat cliënten bij tijdens cassatieprocedures bij de Hoge Raad. Daarnaast publiceert hij over het strafrecht.

Als strafpleiter heb je denk ik de volgende vaardigheden het sterkst nodig: gedrevenheid, doortastendheid, analytisch vermogen, scherpheid, sociaal vermogen en improvisatievermogen. De eerste vier eigenschappen zijn van belang om in zaken het onderste uit de kan te halen. Het sociale vermogen is belangrijk omdat je met cliënten van divers pluimage moet kunnen omgaan. Ook hangt

de beleving en het begrip van de zaak bij cliënten sterk af van de manier waarop je met de cliënt omgaat. Je redt het niet (alleen) met een messcherpe uitleg van het strafrechtelijke leerstuk.

De ideale instelling tijdens je studie is denk ik een ambitieuze houding, waarbij je een balans zoekt tussen goed presteren (cijfers, deze zijn overigens niet zalmakend), een acceptabel sociaal leven en andere bezigheden die je van anderen onderscheiden (commissie, vrijwilligerswerk). Juridische nevenactiviteiten vergroten je inzicht in de praktijk en kunnen van belang zijn bij het vinden van een baan. Ook niet-juridische nevenactiviteiten zijn belangrijk, maar op indirecte wijze. Mijn advies is om liever minder bezigheden te hebben die je goed en met plezier doet, dan van alles wat.

"Mijn advies is om liever minder bezigheden te hebben die je goed en met plezier doet, dan van alles wat."

Een brede opleiding heeft voordelen (zowel qua inzicht als arbeidsmogelijkheden), maar als je écht een bepaalde baan wilt laat die keuze dan ook doorwerken in je opleiding. Een potentiële werkgever zal eerder onder de indruk zijn van een gespecialiseerd profiel ("geknipt voor onze praktijk!") met aantoonbare affiniteit dan voor een breed profiel dat ten onrechte kan worden aangezien voor een weifelende houding.

Een stage is de ideale manier om te zien of het werk overeenkomt met je verwachtingen en waaruit volgt wat jouw verbeterpunten zijn. Solliciteer zoveel mogelijk via-via naar een stage. Kantoren krijgen dagelijks open sollicitaties binnen. Je kandidatuur krijgt meer nadruk wanneer bijvoorbeeld een

Tips voor de student

medewerker de aandacht van de recruiter op je vestigt. En als je toch kiest voor de klassieke brief met cv: schrijf een korte, pakkende brief die sprankelt.

Als tip wil ik meegeven om de rechtbank vaker te bezoeken en de tijdens je stage ontstane contacten te onderhouden. Het allerbelangrijkst is echter dat je doet wat je leuk vindt. Op die manier werk je als vanzelf toe naar de functie die bij je past.

**Unithoofd
Simone van der
Zee**

Werkzaam bij de
Politie

Simone van der Zee is jurist en criminoloog en studeerde af aan de Universiteit Utrecht. Van der Zee werkt als adviseur bij de politie en doceert aan de Politieacademie. Onlangs verscheen haar boek, 'Het Staatshotel', over de toestand in de Nederlandse gevangenissen.

Als unithoofd bij de politie staan sociale vaardigheden en mensenkennis wat mij betreft bovenaan de lijst van de nodige vaardigheden. Uiteraard is het belangrijk dat je beschikt over kennis van het strafrecht en de achtergronden van criminaliteit, maar werken bij de politie gaat vooral om werken met mensen of dat nou de medewerkers in de politieorganisatie zijn of verdachten, slachtoffers of burgers.

De combinatie rechten en criminologie is een handige combinatie als je een baan binnen de strafrechtsketen ambieert. Van de kennis van het recht heb ik in mijn hele loopbaan bij de politie al veel profijt. Als je dat ook nog kunt combineren met achter-

grondkennis over hoe criminaliteit ontstaat, hoe je het kunt meten en hoe criminele processen verlopen dan geeft dat je veel inzicht in misdaad en misdaadbestrijding.

Naast zoveel mogelijk relevante vakken volgen, zou ik het zeker aanraden om stages te lopen of bijbaantjes te zoeken bij potentiële werkgevers. Niet alleen kun je dan goed bekijken of het wat voor je is, je bent dan ook ergens binnen wat een latere sollicitatie kan vergemakkelijken. Zo heeft mijn stage bij de politie uiteindelijk in een baan geresulteerd. Het belangrijkste is om ergens binnen te komen. Een groot netwerk is hiervoor heel belangrijk. Daarnaast is een stage ook een goede manier om er achter te komen wat je wil, maar vooral ook wat je niet wilt.

Verder is het belangrijk om middels nevenactiviteiten je sociale vaardigheden te vergroten. Hier wordt bij de selectieprocedures bij de politie zeker belangstellend naar gekeken. Dit soort nevenfuncties zeggen vaak veel over de sollicitant. Het trainen van een voetbalteam kan bijvoorbeeld blijk geven van coachingsvaardigheden.

Wat volgens mij het allerbelangrijkste is, is dat je goed helder hebt wat je wilt en waarom je het wilt. Het komt vaak voor dat sollicitanten zeggen: het lijkt me wel leuk om bij de politie te werken. Dat is niet voldoende. Zorg dat je goed weet waar je op solliciteert en dat je een reëel beeld hebt van wat het werken bij de politie inhoudt.

"De combinatie rechten en criminologie is een handige combinatie als je een baan binnen de strafrechtsketen ambieert."

Tips voor de Student

**Strafrechter
Paul Waarts**
Werkzaam bij de
Rechtbank Utrecht

Paul Waarts begon zijn carrière als professioneel danser. Na enkele dansjaren besloot hij rechten te gaan studeren aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Na zijn studie werkte hij tien jaar in de advocatuur en sinds 2011 is hij rechter bij de Rechtbank Utrecht.

Als rechter beslis je mede op basis van stukken, maar het is ook belangrijk wat er ter zitting gebeurt. Naast je juridische kennis is ter zitting ook een goede communicatie belangrijk. Mensen hebben vaak een ander taalgebruik, andere mores en je krijgt bijvoorbeeld ook met psychiatrische patiënten te maken. Het is erg belangrijk dat je iedereen op zijn of haar niveau kan bereiken.

De beste rechters hebben naar mijn mening meer dan alleen de rechtbank van binnen gezien. Dus bij voorkeur ervaring op verschillende vlakken. Houd dit in je achterhoofd tijdens je studie. Oriënteer je zo breed mogelijk op wat er te koop is, denk hierbij bijvoorbeeld ook aan vrijwilligerswerk. Als ik in de selectiecommissie voor de rechterlijke macht zou zitten, zou ik bijvoorbeeld gevoelig zijn voor iemand die vrijwilligerswerk heeft gedaan bij bijvoorbeeld de voedselbank, er gebeurt daar namelijk van alles.

Ook zouden nevenactiviteiten waarvoor discipline, hard werken en sociale

kwaliteiten nodig zijn, mij opvallen. Zo leer je bijvoorbeeld in de horeca hoe met verschillende mensen te communiceren en leer je bij topsport om te gaan met tegenslagen. Mensen die gereisd hebben, hun ogen open houden en bijvoorbeeld armoede hebben gezien, nemen dat mee en leren dan beter relativeren.

Het is denk ik belangrijk om tijdens je studie je breed te oriënteren, ook als je een beroep als strafrechter ambieert. Je stapt namelijk niet direct van de collegezaal naar de rechtbank. Je moet eerst een ander loopbaanpad bewandeld hebben en lang niet iedereen lukt het om rechter te worden. Staar je dus niet blind op het worden van rechter.

Kies vooral voor hetgeen goed voelt. Houd niet te veel in het oog wat werkgevers waarschijnlijk van je verwachten, maar weet wat jezelf leuk vindt en wat je wilt bereiken. Begin daar en maak een plan. Dit zal uiteindelijk je kans op de arbeidsmarkt vergroten.

*"Houd niet te veel in het oog
wat werkgevers waarschijnlijk
van je verwachten."*

Tips voor de student

Forensisch onderzoeker Amalia Lindveld

Werkzaam bij Grant Thornton Forensic & Investigation Services

Forensisch onderzoeker Amalia Lindveld
Werkzaam bij Grant Thornton Forensic & Investigation Services

Als criminoloog bij Grant Thornton houdt Amalia Lindveld zich onder meer bezig met (financieel) feiten- en toedrachtonderzoek ten behoeve van geschilbeslechting. Denk hierbij aan onderzoek bij vermoedens van onregelmatigheden, zoals belangenverstrengeling, fraude of corruptie.

Als onderzoeker bij Grant Thornton moet je beschikken over een analytisch vermogen, kritisch denkvermogen, financieel-economische kennis, assertiviteit, creativiteit, communicatieve vaardigheden en onderzoeksvaardigheden. Op mijn plek als forensisch onderzoeker bij een accountancykantoor zitten niet heel veel criminologen. Oud-studiegenoten van mij zijn bijvoorbeeld werkzaam bij de politie (als analist of recherchekundige), onderzoeksbureaus accountancykantoren (met name op het terrein van integriteitmanagement) en veiligheidsafdelingen van banken.

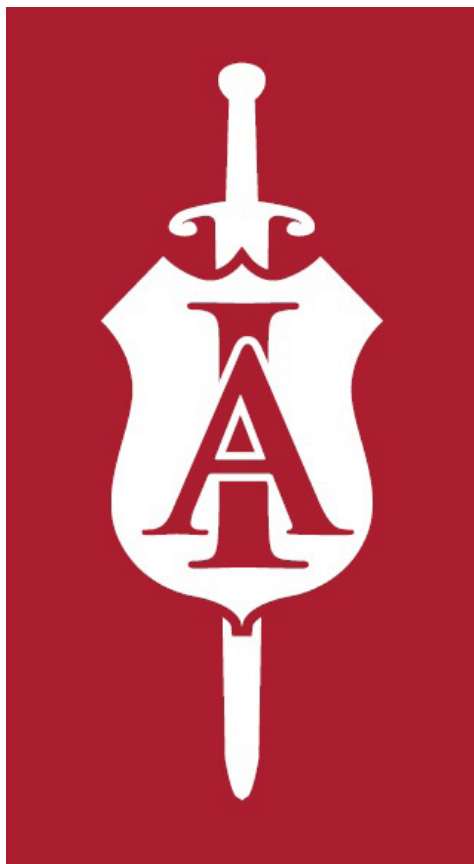
De ideale instelling tijdens je studie vind ikzelf één waarbij je gericht bent op de toekomst. Weet waar je terecht wilt komen en zoek uit wat je nodig hebt of moet doen om je kansen daarop te vergroten. Loop geen onnodige vertragingen op en streef naar hoge cijfers. Ook nevenactiviteiten

zijn erg belangrijk het zegt iets over jouw persoon. Een toekomstige werkgever let daarop.

Ik denk dat je rekening moet houden met het feit dat er veel pas afgestudeerde criminologen zijn die voor het merendeel dezelfde functies ambiëren. Probeer je dan ook al tijdens je studie te onderscheiden door enerzijds relevante werkervaring of kennis op te doen door middel van stage of extra vakken en anderzijds al een zakelijk netwerk op te bouwen, waar je bij het vinden van een baan een beroep op kunt doen.

Een stage kan het verschil maken. Zo heb ik zelf tijdens mijn stage een van de partners ontmoet van het kantoor waar ik nu voor werk. Probeer als het enigszins kan, stage te lopen bij een organisatie waar je na je studie wilt werken. Stuur de persoon die je verder kan helpen een persoonlijke e-mail of laat je (indien mogelijk) aan deze persoon voorstellen. Uiteraard moet je bij het eerste contact (ook per e-mail) een hele sterke (als het kan verpletterende) indruk maken.

"Probeer je dan ook al tijdens je studie te onderscheiden."

ALLEN & OVERY